

УДК 821.161.-2-32.09 (091)

ББК 83.3 (4Укр) 1

ЛІРИЧНА ПОЕМА «ВЕРЕСЕНЬ» ІВАНА ІРЛЯВСЬКОГО**Н. Й. Ребрик**

*Закарпатський інституту післядипломної педагогічної освіти,
кафедра методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін,
м. Ужгород, вул. Університетська, 6*

У статті проаналізовано поему маловідомого закарпатського поета Івана Ірлявського (Іван Рошко) «Вересень». Уперше до літературознавчого обігу введено художні і наукові матеріали, що розкривають не лише творчість цього письменника, а й сприяють розумінню розвитку літературного життя Закарпаття.

Ключові слова поет, Ірлявський, лірика, поема, ліричний образ, повернені імена.

Іван Ірлявський (справжнє прізвище Іван Рошко) – надзвичайно ніжний і проникливий лірик, легкість, прозорість, плавність поезії якого вражають витонченістю, філігранною вишуканістю, бездоганністю. Свого часу Василь Пачовський у праці "Срібна Земля" називав його "чистим ліриком"... [1]. Настрій закоханості, любовної відданості, витворений юначими мріями, виплеканий молодю уявою, з'являється уже в першій збірці поета "Голос Срібної Землі" і присутній у всій його подальшій творчості - у "Моїй весні", "Вересні", "Бростях". Він, невпинно пульсуючий, переливається різними чуттєвими барвами: від любові до рідної, так рано померлої матері, пам'ятного першого, ще дуже юного кохання, до закоханості в панну Осінь, синівської любові до Великої Соборної України...

23 роки доля відвела для його земного буття... 23 роки - надто короткий строк для просто поета... 23 роки - надто прекрасний вік для чистих поривань душі... 5 років активної творчості - чимало часу, щоб вихлюпнути на папір переповнене почуттями серце... 5 років плідної творчості - надто малий термін, щоб виписатися, та цілком достатній, щоб залишити помітний слід... Можливо, це – найбільше дивує, захоплює і приваблює в Ірлявському. З одного боку – молодий, щирий, безпосередній, з іншого – досвідчений, випробуваний життям, обтяжений "минулістю", спогадами дитинства, биттям ірлявських дзвонів у серці. Його поетичний доробок переповнений "конквіскадорськими настроями", "нарративним модусом" [2, 332], та автор залишається потужно ліричним, оригінальним у образах, цілісним, елегантним у формі.

Це справжня висока поезія. Елітна поезія. Шляхетна поезія. Та, що пнеться вгору, через край, поза межу, на простори, в далечінь, у височину... І хоч якою спокусливою не була б нагода потрактувати двадцятирічного Ірлявського тільки як поета національного гніву й боротьби,

поета-трибуна, пророка доби; національного страждальця й героя, як би не кортіло пришпилити його до того чи іншого партійного знамена, він першочергово – Митець, Божа іскра таланту якого так потужно освітила закарпатський поетичний небосхил.

"Блискучим метеором" назвав Івана Ірлявського Олекса Мишанич, "метеором, що пролетів карпатським небом і зник за обрієм, щоб... повертатися до нас і дивувати своїм юнацьким чарівним дзвінким і свіжим словом..." [3, 3]. Ці риси його поетичної творчості відзначала колись і відзначає тепер літературна критика. В одній із перших статей про творчість Івана Ірлявського С. Николишин писав: "Мені, особисто, Ірлявський нагадує Влизька... своєю плодючістю. Колись писали про Влизька – де його нема? Ірлявський же є всюди, але, безумовно, Ірлявський багато пише. Нехай собі і виписується, але Ірлявського весна – це і весна, і його молодість, і молодість його народу. Усе зливається до купи і грає в його вірші многобарвними змінами дійсного символу. Правда поезія без символізму не обійдеться" [2, 333].

О. Лашенко, який дуже високо оцінював творчість Івана Ірлявського, окреслюючи настрої його поезій, відзначав: "Стихія національної революції – власна творча стихія Івана Ірлявського. Виростаючи з горя, пісень і казок затурканого закарпатського села, Іван Ірлявський не нарікав на долю лихую: серцем і волею він звернений до слави державного майбутнього України" [4, 50]. Дослідник вважав, що "деякі з його мистецьких проявів належать до найяскравіших у нашій ліриці за останні роки", а далі як доказ наводить цікаві спогади про те, як був написаний вірш "Похід". "Випадкове враження воєнного часу – перехід через місто вкритих зеленню змоторизованих військових з'єднань, – переливає творча воля поета у такі традиційні своєю "селянською" образністю, ритмічно напружені, звернуті у майбутнє спогади" [4, 48-49]. І, знову ж таки, підкреслюючи ліризм поезій Ірлявського, О. Лашенко вважає: «Його трохи меланхолічний, а проте завше теплий, схильний до широких виливів ліризм набирає з часом соковитості і конкретності. Замість риторичного, трохи наївного та абстрактного патосу творчих початків ("Голос Срібної Землі"), приходять поезія, насичена гарячими мотивами особистого і національного життя... Навіть його найінтимніша лірика вагітна болями свого часу..." [4, 49].

А. Гарасевич у огляді "Молоде Закарпаття" вказував на самотність поетичної музи Івана Ірлявського. Дослідник писав: "Цілком оригінальним і м'яким ліризмом відзначається Іван Ірлявський, цікавий надзвичайною силою цілком нового й оригінального матеріалу" [5, 4]. "Що найбільше впадає в очі у Ірлявського, – пише А. Патрус-Карпатський, – це проповідь, заклики, політична ідейність, але ці прикмети зовсім не шкодять поетичності та художності його віршів" [6, 90].

"Особливістю поезій Івана Ірлявського є те, що вони написані в більшості від імені багатьох і для багатьох, – стверджує Марія Козак. – Авторська свідомість, індивідуальне авторське "я" зливається з мільйонним загальним "ми" [7, 89]. Те, що поезія Івана Ірлявського співвідно-

ситься із настроями і почуваннями національно свідомої молоді і є документом доби, зауважив один з перших рецензентів "Голеосу Срібної Землі", який в 1940 р. занотував: «Ця збірка в своїй цілості віддзеркалює настрої й поривання української молоді, не конче лише за Карпатами, що народилася коло 1920 р., а матурувала перед 1940 р. В тім полягає передовсім її значіння як «людського документа»" [8, 24].

Н. Ференц зазначає, що свою творчість, яку "називав поезією бурхливого життя, він присвятив українській національній ідеї, вона була його стихією..." [9,184]. Дослідниця виокремлює його як поета "чину, завзяття, боротьби і молодості. Він поетизує готовність народу, що "довго був під батогом", відстоювати свої права на свободу. Окрилені омріяною віками надією на будівництво соборної України, борці гордо йдуть "у лавах непоборних, смілих" "крізь хуртовини дикі і вітри". "За відвічні права" вони готові принести себе в жертву..." [9, 171].

Сучасний дослідник життєвого і творчого шляху Івана Ірлявського Дмитро Федака переконаний, що Іванові Ірлявському належить чільне місце в українській літературі (...) Закарпаття" [10, 5]. Це письменник, голос якого "природний, без надривів і фальшу, як життя трударя-закарпатця, мужнів від книги до книги й раптово обірвався на крутій висхідній до верховин... Іван Ірлявський належав до покоління закарпатських літераторів і митців, які у 20-х – на початку 40-х років після довгих блукань манівцями знайшли нарешті міцне опертя в повних надбаннях рідного народу, його народному мовленні, його пісні, казці, легенді, переказі, святі, обряді, звичаєвості, сакральній та народній архітектурі, витоках народних митців. З їх приходом у літературному й мистецькому житті краю утвердився народовецький напрям. Не втративши чіткої своєрідності, твори художньої інтелігенції краю стали органічною часткою національної літератури та мистецтва, чи це було мистецтво словесне, музичне, хорове та інструментальне, образотворче з полотнами Бокшая, Ерделі, Конратовича, Манайла та їх соратників, театральне з постановками Руського народного театру "Просвіти" в Ужгороді або "Нової сцени" в Хусті" [10, 15].

Постать Івана Ірлявського дедалі більше привертає до себе увагу в 90-х роках ХХ ст. Так, Б. Червак, визначаючи роль і місце поета для закарпатоукраїнської літератури, говорить про те, що його творчість "якісно увиразнила творчу палітру української поезії 30-40-х років..., а лірика внесла у літературний процес свіжий гірський струмінь, позначенні мотивами любови до рідної землі та мужніми поривами до героїчного чину..." [11, 5].

У нашому монографічному дослідженні [12] ми прагнули якомога повніше на основі текстів Івана Ірлявського, спогадів сучасників поета, архівних матеріалів, досліджень останніх років ознайомитись із життям та літературною творчістю видатного закарпатця Івана Ірлявського, відчувати атмосферу державотворення і служіння великому чину, перейнятися настроями молоді кінця 30-х – початку 40-х рр. ХХ ст. Тут мова про ліричну поему "Вересень" – третю збірку поета.

«Вересень» можна з повним правом вважати за одну з найпомітніших збірок, тоді випущених на українському Заході, – писав один з критиків на початку 40-их років – І справді, поезія Івана Ірлявського має свою особливість, свою, трохи може й одноманітну, але зате непідроблену, в нікого не запозичену музику..." [13, 3]. За плечима поета – тринадцять років життя в Ірляві, потім навчання в Мукачівській торговельній академії, хвилюючі події Карпатської України, заробітки на еміграції, редакторська робота у видавництві... Далека й байдужа чужина, все частіше навіює спогади про рідну хату.

*Додому, додому,
кожний ід своєму,
лем я неборачок, лем я неборачок -
не маю ід кому... [14] -*

ляжуть печальні рядки присвяти В. Гнатюкові на одному з примірників "Вересня". Справді, чи пам'ятають його в селі, чи згадують домашні? Адже він так давно покинув їх: "батька на полевім шляху", братд, що "дививсь услід з тривогою", село з левадами, садами і деревами - і пішов "гладким і незабутнім шляхом", що "від хати без перерви" веде у "ясне безкрає". Десять років минуло з того часу... Десять вереснів... А пам'ять по сьогодні висвітлює берег річки, трепетний шум лип, шовкові трави, забутий у долині вітер, один під зорями, доспілий осінній лист, переклик млинів за горами, пташиний спів у садках, помірковані розмови селян, перегуки пастухів і сміх дівчат, вранішню туманність лісів і блиск принадних нив... Щемить, тужить серце, розривають його в печаль ірлявські дзвони: слід, що ліг на березі яруги, уже притоптаним. Повернутися в село, очевидно, можна тільки в думках...

"Цей закарпатський селянський син", постать якого у великому місті, здавалось, ще пахнула "розмаєм" (О. Лашенко) розумів, що усвідомлення свого глибинного "я", своєї національної приналежності починається з любові до батьків, до рідної хати, "білявої стежки", мальовничого села. Поет говорить, що саме ця любов і зробила молоде покоління закарпатців патріотами України:

*Зробила нас вона цих гір синами,
перлиною своєю, а землю,
що топтали ми ногами,
- українською землею,
за неї встав і березень кривавий
в сліпучому промінні,
за неї далі йде шляхом до слави
новітнє покоління [15, 51-52].*

Ми уже знаємо, що осінь для Івана Ірлявського – пора жнив, підведення підсумків. І найперше – у власному житті. Прожито певний часовий відрізок, щось втрачено, щось набуто, щось живить тебе теплом і любов'ю у далекому світі, щось назавжди врзалося у пам'ять, вросло "у кров і в мускули", врешті на битому шляху життя лишилися кроки... Про те, якими вони були, чи принесли те, про що мріялось у пориві молоде-

чому, чи втратив ліричний герой жагучу любов до золотого вітра подуву, чи розучився дивуватися просторіні, розповідь "зложена з свого серця, із любов'ю" пісня дитинства, що тихо і незабутньо лягає на життєву колію, про це розкаже "Вересень"...

Ірлявський любив вересень... Чистою, несплямленою любов'ю, яку відчув ще у серці дитинному і заховав на саме його дно. Він любив сільські минулі вересні, бучні осінні весілля, багаті плодами столи, млосну втому трударів від напруженого ритму і "пам'ятав темні кружки" під їхніми очима від постійного недосипання...

Це був щасливий час, за яким не треба шкодувати чи плакати, але його варто згадувати. Тож і з'являється елегійна ретроспекція – лебедина пісня Івана Ірлявського – чудова лірична поема про село "Вересень".

Кажуть, перед відходом у вічність людина часто згадує прожите. Щось подібне зробив Ірлявський у поемі: він ніби підбив підсумок свого життя, згадавши все, що миле серцю, віддавши честь усім, хто спричинився до його зросту, немовби відчуваючи, що той вересень – один з останніх... (написана поема в 1940 р., вийшла друком в 1941 р.).

Десять розділів поеми і невеликий пролог - це спогади, спогади, спогади... Ліричний герой знов переживає свої минулі радощі й болі, будні й свята, дитинство і юність. І відтворено це у формі своєрідної сповіді перед коханою. Веселкою зійшла вона для нього тез у вересні, запалила у серці палкі слова, які ввік не зможуть зблякнути, з яких можна черпати наснагу, як із ясних джерел. Тепер закохані йдуть пліч-о-пліч (бути з коханою разом у всьому – отже, погляди автора залишилися незмінними), а крила вірного кохання розгойдують їх на прещасливу мить. Як хотілося вірити, що всі перепони і загати на шляху, поливаному кров'ю, буде зломлено, над потоками у даль лунатиме пісня волі, а долинами гулятимуть вітри, розгорнеться блакить і зійде веселка. Він співав своїй коханій пісню юності: оживала теплими пахощами минулість, ніжилось серпанком дитинство, швидко переходили в серці забуті колискові пісні... А за вікном, між старими мурами, усміхався вересень краплями на пожовклому листі... Чомусь зажурено... Скільки тут невідомої широти, ласки та ніжності!.. Гереймися, кохана, моїми споминами, зворушливою радістю, що переповнює до болю, до сліз, – ніби просить ліричний герой, – рушимо разом тихою ходою слідами пережитого!"

Найкраще затямилася хата: стояла на краю села самотиною, навколо – поля і шлях, сад, перетятий тином, трохи далі – став, у якому руками ловили рибу, а "ймалися то раки, то п'явки"... Від тієї хати, похиленої і темної, січеної дощами, та найдорожчої, в якій бувало так весело і тепло, лишився тільки слід між спорохнявленими вербами... А вона ж в'язала його із втраченим, ховала в своїй душі стільки споминів: про колиску, що скрипіла в хвилю вечорову; про мамусю, яка над нею співала протяжні пісні; про батька, котрий колиску з хати потім виніс...

А ще пригадувалася польова дорога, ряд струнких тополь дококола, Маковиця, вози з деревом, в яких чомусь плакали колеса, збиті босими

хлопчачими ногами зрошені узорі, що вели до млина, і співучий мельник у ньому.

*Оці місця такі хороші й милі,
У них бо, крапля юного життя,
У них сліди мої, які лишили
Чар серцю й багаття... [15, 21].*

Довгі зимові вечори. Стелився білявим полотном сніг, у хаті плели кошики й говорили про Америку і війни, дівчата пряли кужелі. Святвечір і Різдво. Овіяні таємничістю, огорнуті колядками, окреслені блаженною радістю і надіями. В останнє пам'ятне Різдво йшов ліричний герой снігами разом з колядою від хати до хати, і вулиця здавалася малою, серце запліднялося втіхою. Самі з собою шепталися молитви до Непорочної.

А за ним – зринала янголом-хоронителем мати, тихо ступала-линула услід за наймолодшим сином, прагнучи захистити його при потребі поки ще може це робити. Напровесні вона померла. Як це неправильно: тане крига, розцвітає яблуня, співає жайвір, розор, що землю; зірватися й побігти б нивами, благословити б луг, схилитися б над плугом до праці... Та приходить смертельна упожореність і невблаганно й суворо забирає матір до себе. Сину у спадок мати залишає мудрі і ясні слова:

*Рости, мій сину, непорушено,
зживайся з ґрунтом ти,
і пам'ятай слова маму сині,
як схочеш у світи:
де б не пішов, куди б не кинула
тебе твоя судьба,
завзятим будь і тям же, сину мій,
село це, на горбах!.. [118, 31 -32].*

Добрий лишила заповіт синові, не один раз згадував у важку чи радісну хвилину мамине напучування. Хоч чимало разів кривавилося ранами серце і не вірили люди, що цей збідований Іван витримає у чужому світі хоч день, він повернувся на ірлявський цвинтар де п'ятьох могилок, щоб вклонитися їм і запевнити, що син виріс, та не змінився - душа в нього молода, тверда і гаряча, а зір замріяний.

Важко пояснити, чому Іван Ірлявський так випукло наголошує в поемі на безжальній смерті навесні, причому вмирає "молодий цвіт, якому лиш буюти й цвісти, щороку повнитись, щороку зріти й рости, рости, рости..." Очевидно, маються на увазі сини й дочки Карпатської України, замучені й розстріляні у кривавому березні. Що ж це за весна така, що забирає маму, вимріяну державу, а потім забере і його?! Як цей двадцятирічний Юнак, хай Талант, хай Поет, хай від Бога, та все-таки 23-річний, міг так відчувати?! Він справді наводив лад у своїх думках, душі і справах і готувався постати чистим перед Вірністю. Тому, напевно, і любив так вересень...

Воїстину незбагненно...

Завжди повагу і шану в українців викликала праця на землі. Кілька десятків хаток, розкиданих по видолинках, луги, ниви, пасовища, річка, ставок, ген там горби, а далі ліс – оце і вся Ірлява. Хтось бачив тільки це! А Іван – розорані землі, що лягали скибами, наче хвилі, під плугом, що раз у раз змагався з каменем; батька і брата, що стирали із чола важкий піт; лан, ущерть засіяний зерном; луг над обрієм, застелений косовицею; погожу криницю, біля якої вдалося паркої днини бабусиними паланицями; отару, що паслася за горбом; і рубачів у лісі – предивних людей – осамітнених, яким шкода рубати столітні дерева, настільки вони зрослися з ними.

Важка селянська праця: з думками про хліб насущний встають і лягають люди. З молитвами до Всевишнього, "щоб плід не зсох, аби буяв на диво..." ("Бо плід – їх радість, і життя, і мрії, а лан – колиска, міць майбутнього"), освячують ниви на Юрія. А ще Ірлява – це великий шлях на Ужгород, про який так мріялось, дорога до оманливого простору, в який так хотілось пірнути, бамкання ірлявських дзвонів, що відбивали години життя, кличучи на сполох чи на прощу. Ці ірлявські дзвони лунатимуть у його серці постійно, за ними звирятиме свої вчинки, на них уповатиме в часи розлуки, гони відспівають його по смерті. Та найбільше любив і найкраще пам'ятав Іван великодній дзвін. Ліричний герой "Вересня" пам'ятає, як увечері стрічали діти калаталами Великдень, як палали вогнища, кличучи до очищення, як воскресали урочисто – тихі пісні під розквітлим уже співом. Великдень відмінний від Різдва. Це свято чистої любові. Тому, звертаючись до коханої, поет згадує матір, яка вчила його жити працею, згадує також яскраві промені гіршого кохання. Ці світлі образи наснажували, загартовували, і наповнювали душу добром, твердістю, вірою, допомагали жити так, щоб в 23 роки піти з життя з чистою совістю і спокійною душею: свій синівський обов'язок перед матір'ю, Україною і Благословенням.

Наступало літо. Селяни з сонцем вставали, з сонцем лягали. А випадала, десь година перепочинку – ховалися у тіні під горіхами, чи колі вуликів у садах, або йшли рибалити з сітями. Та надходив вересень. Звозилося збіжжя, сушилися покоси, переорювалася земля, засівалася озимина.

Це віче селянське коло: від урожаю – до урожаю, від осені – до осені, від вересня – до вересня. Цим закарпатське село жило колись, цим живе і сьогодні. З осінню починається наука в школі. Ліричний герой згадує, як щоранку біг із "Букварем" берегом річки Старої, збиваючи бо-сі ноги об каміння. Маючи охоту до знань, з часом відчув, що далекий незнаний світ вабив його, хотілося пізнати інакше життя, то й вирішив, не лишатися більше між цими нивами. Плакала бабуся, проводжаючи з села, пастухи довго махали капелюхами, схлипував дощ, заводнені зливами ріки шуміли в берегах, д люди з мотиками йшли до нив. Іван проходив повз них, залишав село з надією, що обов'язково повернеться.

Як своєрідне ідейне й художнє обрамлення сприймається X розділ поеми. Знову старі мури міста. Ліричний герой зустрічає свій десятий

вересень у розлуці з рідною хатою (десятий вересень – десятий розділ: випадково це чи навмисно - важко судити). Вересень сумний і зажурений, та все ж дуже цінний для автора, бо покликав у закурену даль споминів, пригадав рідні діброви й милі оселі, юначий молодий і віщий шлях. І тут лірика відступає на другий план, а наперед виступає ідея: виявляється тих, що погинули село, було чимало. Усі вони хотіли зломити злиденне життя тривалими змаганнями. Усі вони ще на дорозі. У всіх за плечима свої вересні, що горять не збагнутим ясним сяйвом і кличуть у безкрайний простір, і всі вони теж люблять вересень палаючою, довічною любов'ю, що не згасає ні в січні, ні в серпні. Отже, любов до вересня (читай: любов до рідного краю) об'єднала їх і зробила "цих гір синами", а земля їхня - українська, за яку зложили молоді голови в березні, за яку, якщо того треба будь, повстануть нові покоління. Отже, як сказали б колись: образ ліричного героя "Вересня" – це образ молодого юнака-закарпатця - типового представника закарпатської молоді 30-40-х років ХХ ст., в якому втілені найкращі поривання неспокоїної доби, показані думки і мрії, якими жили молоді люди на Закарпатті, відтворено найбагатородніші і найпатріотичніші їхні вчинки. Або, як сказали б тепер: у Ірлявського найінтимніша лірика сповнена болями часу".

Завершується поема рефреном:

Люблю тебе, мій вересню! Любити

Лиш той так вміє нерозгублено,

Хто зріс, як я, під спів твій сумовитий,

До сліз залюблений... [15, 52].

Що ж, тут усе зрозуміло, тут усе на місці.

Безперечно, "Вересень" – твір автобіографічний. Розповідь ведеться від першої особи, тому розмежувати автора від його ліричного героя майже неможливо. Тут доцільно згадати сформульовану Гегелем думку про суміщення в ліриці суб'єкта й об'єкта в одній особі: центральним "персонажем" ліричного твору виявляється сам автор і передовсім - його внутрішній світ. У «Вересні» виражено авторське бачення світу. Тут поєднуються особистісні переживання ліричного героя і загальнолюдський сенс цих переживань. Кожне слово, навіть його звучання, несе у собі підсилене змістовне й емоційне забарвлення.

Таким чином, створюється особлива музична аура, в якій зміст окремих слів ніби розчиняється у загальній ритмічній фразі. Мова творів експресивна, багата на тропи та фігури ("цей вересень мене зустрів у місті", "розколював моєї волі келих незапрошений", "а в шумах тих, іще незбагнених, мелодії нові, і наміри, давно запрагнені, що вічно є живі", "шлях, що кров'ю був поливаний", "оті чуття, дотики і спомини, / плекав я, мов дитя, і радістю - життя", "ораниця / біліє тільки, незасіяна, / а то було, на сонця ясних лицах / жила замріяна", "тугу ми заперли у неї на досвіті", "я виніс стільки споминів премилых наповненою чашою", "ірлявські дзвони в моїм серці чути", "роки минулістю обвіяні", "лягає втоплена блакить", "поцілунки вітра з шибами" іт. д.).

Поема написана різнорозмірним неповнорядковим ямбом, що в певних моментах замінюється пірихієм, кожен четвертий рядок, як правило, усічений, римування перехресне. Такий розмір, ритм і форма поезії свідчить про молодечий запал автора, його піднесений і схвильований настрій, відкритість характеру. Звичайно, з точки зору довершеності форми у "Вересні" Ірлявського можна шукати певні вади. Та з точки зору довершеності почуттів – ні! Його м'який, оригінальний ліризм захоплює безпосередністю, вабить щирістю.

Майже 45 вереснів тому пішов Іван Ірлявський від рідного порога у широкий світ шукати кращої долі. І вона судила йому прожити мало, упокоїла далеко від милої серцю Ірляви. До сьогодні ірлявські дзвони тужать за своїм сином, а він, хоч поволі, та все ж упевнено повертається на їхній зов.

"Як дибитися на білу смерть пелюсток?" – писав колись Юрій Станинець про себе, асоціюючись із збитим вітром і дощем весняним цвітом. Як порозуміти й прийняти серцем ту наглу і водночас свідому молододу смерть Поета?! Важко змиритися з тим, що не сталося інакше. Білі пелюстки так уквітчували синяву неба – Ірлявський уквітчав закарпатську літературу своїм "Вереснем"...

Література

1. Пачовський В. Збір. тв.: У 2 т. - Нью-Йорк, 1984-1985.
2. Николишин С. Поет неспокоїних буднів // Пробоєм, 1940. - Ч. 11-12. - Листопад-грудень. - С. 331-335.
3. Мишанич О. Голос Срібної Землі: До 70-річчя з дня народження Івана Ірлявського „ Закарпатська правда. - 1990. - 24 лютого. - С. 3.
4. Лащенко О. Брості. Пам'яті Івана Рошка-Ірлявського // Календар "Слово" 1967. - Торонто: Вільне слово, 1967. - С. 46-51.
5. Тарасович А. Молоде Закарпаття // Напередодні. - 1938. - Ч. 5. - С. 4.
6. Патрус-Карпатський А. Голос Срібної Землі // Нова свобода. - 1939. -17 січня. -С. 3.
7. Козак М. Лірика І. Ірлявського в контексті неоромантизму пражської школи // Науковий вісник УжНУ. - Серія "Філології ". - Випуск 7. - Ужгород, 2003. - С. 89-93.
8. Мухин М. [Читач]. Новини української літератури // Пробоєм. - 1940. -Ч. 1-С. 24.
9. Ференц Н. "...Нespoкоїних я буднів поет". - У кн.: Ференц Н. Поетичні горизонти Закарпаття. - Ужгород: Мистецька лінія 2006. - С. 169-184.
10. Федака Д. Нespoкоїні будні Івана Ірлявського. Штрихи життєвого і творчого шляху поета, публіциста, борця за Соборну Україну // Іван Ірлявський. Брості. - Ужгород: Закарпаття, 2002. - 248 с.
11. Червак Б. Голос Срібної Землі: Іван Ірлявський поет і громадянин // Українське слово. - Київ-Париж, 1997. - 31 липня - С. 3.

12. *Ребрик Н.* Література народоцтва і чину на українському Підкарпатті в першій половині ХХ ст. - Ужгород: Гражда, 2007. - 220 с.
13. С. С. З нової поезії // Ілюстровані вісті. - 1941. - №1. - С.3.
14. Напис на титулі збірки, зроблений рукою Івана Ірлявського. - З архіву Олекси Мишанича.
15. *Ірлявський Іван.* Вересень. -Прага: Вид-цтво Юрі 'Я Тищенко, 1941. - 52 с.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 29.09.2010р.
Рекомендовано до друку докт. філол. наук, проф. Сеником Л.Т.*

LYRIC POEM IS «SEPTEMBER» OF IVAN IRLYAVSKY

N. Y. Rebryk

*TransCarpathian Institute of Postgraduate Education, Dept. of Methods
of Teaching Social-Humanitarian Disciplines;
6, University st., Uzhgorod*

The article analyzes the poem "September", written by little-known Transcarpathian poet Ivan Irlavskiy (Ivan Roshko). For the first time to the literature studies is introduced artistic and scientific material that reveals not only the creative work of this writer, but also contribute to understanding the literary life of Transcarpathia.

Key words: *poet, Irlavskiy, lyrics, poem, lyrical image, restored names.*